

**СУЧАСНІ
РЕЦЕПЦІЇ СВІТОГЛЯДНО-ЦІННІСНИХ
ОРІЄНТИРІВ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ**

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
2 – 4 грудня 2022

Полтава

Література

1. Вертій О. Пантелеймон Куліш і мистецтво кобзарів та лірників // Вертій О. П. Куліш і народна творчість: статті та дослідження. – Тернопіль, 1998. – 120с.
2. Владимірова В. За суворим критерієм «народного духу» // Слово і час. – 2000. – №12. – С.28-35.
3. Куліш П. Твори: В 2 т. – Т. 1. – К., 1989. – 654с.
4. Мацапура В.И. Пантелеймон Кулиш // Мацапура В.И. Украина в русской литературе I половины XIX века. – Харьков-Полтава, 2001. – С. 346-377.
5. Нахлік Є. Не “список з натури”, а “самовладний мир”(Естетичні засади Куліша-літературознавця) // Слово і час. – 1994. – №7. – С. 7-13.
6. Пінчук С. В клечанні “Слова” // Вітчизна. – 1990. – №4. – С. 168-172.

УДК 141 (091):378.22

МУДРІСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ЯК ВІДПОВІДЬ ВИКЛИКАМ XXI СТОЛІТТЯ

Оксана Тур

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
1.oksanetur@gmail.com

Григорій Савич Сковорода навечно увійшов в історію світової культури, як видатний український письменник і філософ XVIII ст., гуманіст, поет, музикант, талановитий педагог і народний просвітителі.

Великого мислителя протягом усього життя хвилювало одвічне питання, як допомогти людині віднайти вірний шлях до свого щастя і здобути його. Ідея щастя золотою ниткою проходить через його творчість: трактати, поезію і байки. Григорій Сковорода створив свою філософію, яка слугує теоретичним підґрунтям для вираження проблеми щастя.

Суспільство, основою якого є *сродна праця*, – справедливе. У ньому ніщо не повинно заважати обирати для себе заняття у відповідності до своїх природних здібностей. За таких умов усі люди, як пише відомий митець у байці «Колеса часові», хоч працюють «по разным природним склонностям и путь житія разный. Однако всем один конец – честность, мир и любовь» [1, с.111], що є загальним щастям.

У творчості «українського Сократа» ідея *сродної праці* тісно пов'язана з неминучою проблемою виховання молодого покоління. Сьогодні проблема виховання молоді потребує особливої уваги, адже йдеться про майбутнє української нації. Як досвідчений педагог Сковорода вважає, що головною наукою у вихованні є навчання вдячності, а «все протчія науки суть рабыни сея царицы» [2, с. 107] і наголошує: «благодарная воля – ключ адских мучений, благодарная же воля есть всех сладостей рай» [2, с. 107].

Прогресивні ідеї великого філософа у питаннях щастя, сродної праці, виховання молоді не втрачають актуальності і в ХХІ столітті, знаходячи прихильників як серед земляків, так і далеко за межами України, вони слугують розвитку науки, культури, народної освіти, а також ідейно-моральному вихованню молоді.

У своїй філософській, літературній і педагогічній творчості Григорій Сковорода велику увагу приділяв питанням етики, моральної поведінки і взаємних стосунків людей, разом із тим часто посилався на надбання народної мудрості та висловлювання відомих античних філософів: Епікура, Езопа, Плутарха, Сенеки, Платона, Аристотеля, Сократа та багатьох інших, чий праці він вивчав за першоджерелами.

У Сковороди було немало щирих друзів, він умів їх вибирати, умів товаришувати, а також приділяв багато уваги питанням дружби і любові у своїх творах і листах. На думку мислителя, головне, що характеризує товариша, – його моральні якості, серед яких чесність є обов'язковою умовою, без якої це – прихований і небезпечний ворог. «Немає нічого отруйнішого від удаваного друга» [2, с. 246–247], – пише народний просвітитель.

Багато висловів у творах Григорія Сковороди можна виокремити як афоризми, що мають глибокий зміст, примушуючи думати, аналізувати й запам'ятовувати. Ось, наприклад, деякі з них:

- Немає нічого приємнішого, ніж слухати істину [2, с. 312].
- Прагнемо вершини, щоб принаймні оволодіти серединою [2, с. 312].
- Духовна зброя сильніша за тілесну [2, с. 315].
- Вірний друг пізнається у нещасті [2, с. 335].
- Ті, хто вважають, що існує один який-небудь спосіб життя, вільний від неприємностей, то вони помиляються [2, с. 348].
- Де труд, там і спочинок. Де турбота, там і радощі [2, с. 350].
- Як ліки не завжди приємні, так і істина часто буває сувора [2, с. 363].
- Любов викликається любов'ю і, бажаючи бути любимим, я сам перший люблю [5, с. 351] та ін.

Пам'ять про видатного українського філософа, надзвичайно обдаровану і дуже просту людину Григорія Савича Сковороду зберігається не лише в його наукових працях та художніх творах, але й в історичних дослідженнях його життя і діяльності, у проведенні присвячених йому наукових конференцій, урочистих вечорів, тематичних концертів, у влаштуванні ілюстративних та художніх виставок, на сайтах в Інтернеті. До пам'яток історії належать сквородинівські місця, які є цінною спадщиною, одержаною нами від минулих поколінь. Кращим пам'ятником Григорію Сковороді є наше сьогодення: визнання його вчення, втілення його ідей і вдячне наслідування його заповіту – правильно розуміти і досягати щастя.

Література

1. Григорій Сковорода. Повне зібрання творів у двох томах. Том 1. / За редак. В. І. Шинкарук. Київ, 1973.

2. Григорій Сковорода. Повне зібрання творів у двох томах. Том 2. / За редак. В. І. Шинкарук. Київ, 1973.

3. Григорій Сковорода: На зламі епох. *Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції 20 – 21 травня 2010 року*. Сковородинівка, 2010. 176 с.

4. Цимбалюк М. “Серце тоді насичується, коли освічується”. *Українська мова та література*. 2011. № 19–20. С.15 – 23.

УДК 821.161.2.09-141Сков:27-1

ПОЕТИЧНА РЕЦЕПЦІЯ БІБЛІЙНИХ ОБРАЗІВ У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Людмила Чередник

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

ludmila.cherednik@gmail.com

Актуальність теми. Григорій Сковорода – найвидатніша постать у культурному й літературному житті України XVIII ст. Мислитель, просвітитель, письменник, богослов, перекладач, музикант, він у своїх творах розвивав цілий комплекс ідей, актуальних для свого часу, виражав передові погляди українського громадянства.

Не можна не згадати слова відомого українського поета Павла Тичини, який сказав: «Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і щодо світогляду свого — чисту та моральну...» [1].

Творчий доробок Сковороди складається із збірки ліричних поезій «Сад божественних пісень», книги «Байки харківські», 18 філософських трактатів і притч, 7 перекладів.

Художній світ Григорія Сковороди, який є ключовою постаттю літератури українського бароко та філософії Просвітництва, вражає глибиною думки й багатством образів. Твори Григорія Сковороди сповнені філософською рефлексією, презентованою символічними образами, прямими й опосередкованими поняттями, багато з яких мають біблійне походження.

Означену проблему було розкрито у низці наукових праць відомих дослідників, серед яких слід назвати таких, як: Л. Ушкалов, М. Галушко, І.Дмитрів, А. Градовський, архієпископ Ігор Ісіченко, Т.Александрович, О.Сліпушко та ін. Та все ж питання продовжує цікавити науковців, які віднаходять нові грані у невичерпному спадку великого українця.

Мета наукової розвідки – проаналізувати рецепцію біблійних образів та їхню роль у творчому доробку Григорія Сковороди.

Результати дослідження. У творах Сковорода сформулював власне бачення світу, світ емоційних переживань, ціннісних образів. На думку великого мудреця, увесь всесвіт, або, як його називає Сковорода, «хаос морський»,